

بنا م خداوند جان آفرین کیم سخن در زبان آفرین

مطالعات تاریخ فرسنگی

فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی انجمن ایرانی تاریخ
سال یازدهم، شماره چهل و چهارم، تابستان ۱۳۹۹ - شاپا: ۹۹۴۵ - ۲۰۰۸

به استناد نامه شماره ۱۷۹۸۶۲ مورخ ۹۰/۰۹/۱۲ کمیسیون نشریات علمی کشور، این فصلنامه درجه علمی - پژوهشی دارد.

شناسنامه

صاحب امتیاز: انجمن ایرانی تاریخ
مدیر مسئول: علیرضا ملایی توانی
سردبیر: علی محمد ولوی
قائم مقام سردبیر: صفورا برومند
مدیر داخلی: نیره دلیر
ویراستاران: گلاره هنری (۵ مقاله)،
منصوره کریمی قهی (۱ مقاله)
مترجم چکیده‌ها و نویسه‌گردان:
غزال ملکی
کارشناسی اجرایی: مرضیه منصوری
صفحه آرا: مرتضی انصاف‌منش
چاپ: انجمن ایرانی تاریخ
قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان
تارنما: www.chistorys.ir
رایانامه: chistorys.ir@gmail.com

هیئت تحریریه:

هاشم آقاجری، استادیار دانشگاه تربیت مدرس
جمشید آزادگان، دانشیار دانشگاه شهید بهشتی
منصوره اتحادیه، استاد دانشگاه تهران
نزهت احمدی، دانشیار دانشگاه الزهرا(س)
احسان اشراقی، استاد دانشگاه تهران
اسماعیل حسن‌زاده، دانشیار دانشگاه الزهرا(س)
اللهیار خلعتبری، استاد دانشگاه شهید بهشتی
علیرضا ملایی توانی، دانشیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مقصودعلی صادقی، دانشیار دانشگاه تبریز
محمدعلی کاظم‌بیگی، دانشیار دانشگاه تهران
حسین مفتخری، دانشیار دانشگاه خوارزمی
افسانه نجم‌آبادی، استاد دانشگاه هاروارد
جواد نیستانی، دانشیار دانشگاه تربیت مدرس
آندرو نیومن، استاد مطالعات اسلامی و خاورمیانه، دانشگاه ادینبرو
علی محمد ولوی، استاد دانشگاه الزهرا(س)
شهرام یوسفی‌فر، استاد پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نشانی: تهران، بزرگراه حقانی، ابتدای شهید حصار، سازمان اسناد و کتابخانه ملی، طبقه ۴، اتاق ۱۰ - تماس: ۰۹۹۰۴۱۴۲۶۸۷

این نشریه در فهرست نشریات پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC به آدرس www.isc.gov.ir
و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی SID به آدرس www.sid.ir نمایه شده است.

پژوهش و مطالعات فرهنگی و اجتماعی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

انجمن ایرانی تاریخ
The Iranian
Society of History

راهنمای تنظیم مقالات

نحوه‌ی پذیرش مقاله

هر مقاله‌ای که در زمینه تاریخ فرهنگی (ایران، اسلام، جهان، باستان، تاریخ‌نگاری، تاریخ‌نگاری و...) از ارزش علمی برخوردار باشد، برای بررسی و احتمالاً چاپ در مجله پذیرفته خواهد شد. چاپ مقالات و تقدم و تأخر آن مشروط به بررسی و تأیید هیئت تحریریه مجله است. هیئت تحریریه در پذیرش یا رد، ویرایش مقاله‌ها و ترتیب چاپ آن آزاد است. مسئولیت مطالب مندرج در هر مقاله بر عهده نویسنده است. ارسال تهنه‌نامه‌ی کتبی همراه مقاله مبنی بر این که، مقاله‌ی مزبور تا اعلام نتیجه (حداکثر شش ماه از زمان تحویل به مجله) به نشریه دیگری فرستاده نخواهد شد. در مقالاتی که به‌طور مشترک و یا با نظارت استاد راهنما نوشته می‌شود، قید نام استاد و رضایت کتبی ایشان همراه با مقاله به دفتر مجله ارائه شود. نویسنده/ نویسندگان باید همراه مقاله شرح حال علمی (CV) خود را به دفتر مجله ارسال کنند. عدم ارسال CV موجب مسکوت گذاشتن بررسی مقاله خواهد شد. مشخصات نویسنده یا نویسندگان (نام و نام خانوادگی، مرتبه‌ی علمی، شماره‌ی تلفن نویسنده و دانشگاه یا مؤسسه‌ی مربوطه و نشانی پست الکترونیکی)

ضوابط مربوط به مقالات

از نویسندگان درخواست می‌شود ضوابط زیر را در نگارش مقاله خود رعایت کنند: عضویت در سامانه فصلنامه مطالعات تاریخ فرهنگی به آدرس Chistorys.ir و بارگذاری فایل مقاله در سامانه، به صورت تایپ شده در برنامه‌ی Word 2003-2007 با قلم B Badr و اندازه‌ی قلم متن ۱۳ و پاورقی و یادداشت‌ها ۱۱ الزامی است.

مقاله باید مشتمل بر بخش‌های زیر باشد:

چکیده‌ی فارسی و انگلیسی حداکثر در ۱۵۰ کلمه؛

واژگان و مفاهیم اصلی و کلیدی فارسی و انگلیسی (حداکثر ۵ واژه)؛

مقدمه، شامل: طرح مسأله‌ی پژوهش و پیشینه‌ی آن، شیوه‌ی تحقیق و بیان هدف؛

بحث و بررسی فرضیه (فرضیات) تحقیق و ارائه‌ی تحلیل‌های مناسب با موضوع؛

نتیجه‌گیری و فهرست منابع؛

ارجاع‌دهی درون‌متنی به شیوه‌ی هاروارد

این موارد برای ارجاع به کتاب، مقاله نشریه‌ی علمی، مدخل دایره‌المعارف، روزنامه، تصویر، نقشه، جدول، نمودار، سایت و مصاحبه رعایت می‌شود.

شیوه‌ی ارجاع به کتاب، مقاله‌ی نشریه‌ی علمی، مدخل دایره‌المعارف و روزنامه یکسان است.

۱. نام نویسنده در متن درج شده است: سال انتشار اثر در پرانتز قرار می‌گیرد (برای بخش پیشینه‌ی پژوهش).

درخصوص سفرنامه‌ها تعدادی کتاب منتشر شده است که بیشتر آنها به معرفی خلاصه‌ای از این آثار پرداخته‌اند یا گونه‌ای فهرست‌نگاری توصیفی به شمار می‌روند. از جمله‌ی این آثار عبارت‌اند از: *سفر اروپا بیان به ایران اثر ژان شیبانی (۱۳۵۳)*، *فهرست توصیفی سفرنامه‌های انگلیسی موجود در کتابخانه‌ی ملی ایران به کوشش محمدتقی پوراحمد جکتاجی (۱۳۵۵)*، *سیری در سفرنامه‌ها اثر فواد فاروقی (۱۳۶۱)*.

۲. نام نویسنده در متن درج نشده است: نام خانوادگی نویسنده یا نویسندگان و سال اثر در پرانتز قرار می‌گیرد (برای بخش پیشینه‌ی پژوهش).

خاطره‌نویسی با آگاهی و تکیه بر من‌فردی و جمعی، گونه‌ای جدید در تاریخ‌نگاری بود که در دوره‌ی قاجار مورد توجه قرار گرفت (فصیحی و عباسی، ۱۳۹۴).

۳. ارجاع به بخشی از اثر که نام نویسنده در متن درج شده است: سال نشر و شماره‌ی صفحه درج می‌شود.

میرچا الیاده شخصیت‌های افسانه‌ای را موجوداتی غیرانسانی توصیف می‌کند که در قالب خدایان یا قهرمانان یک فرهنگ ظاهر می‌شوند (۱۳۸۷، ۷۲).

۴. ارجاع به بخشی از اثر که در متن به آن استناد شده است: برای ارجاع‌دهی نام خانوادگی نویسنده یا نویسندگان، سال نشر، شماره‌ی صفحه درج می‌شود.

مطالعه و تحلیل مدارک و نتیجه‌گیری مردم‌شناختی به منظور کشف خاستگاه سیر و اشاعه و تغییر فرهنگ‌هاست (روح‌الامینی، ۱۳۷۰، ۷۵).

- در صورت ارجاع به منبع با چند نویسنده، بین نام خانوادگی نویسندگان «و» قرار می‌گیرد.

یکی از عواقب قرارداد صلح این بود که بر امنیت مرزهای شرقی روم افزوده شد (ویبتر و دیگناس، ۱۳۸۷، ۲۱).

۵. نقل قول مستقیم: متن کامل عبارت مورد ارجاع در گیومه قرار می‌گیرد.
«افسانه در زبان رایج مردم معمولاً قصه‌ی سنتی است که دارای پایگاه تاریخی و نیمه تاریخی است» (اسماعیل پور، ۱۳۷۷، ۳۵).
۶. ارجاع به چند اثر از یک نویسنده است: ارجاع‌ها باید بر اساس ترتیب تاریخی درج شود.
ویدن‌گرن (۱۹۵۹، ۱۹۶۱، ۱۹۶۷، ۱۹۷۰، ۱۹۸۳) بیش از سه دهه به بررسی ابعاد فرهنگی تاریخ ایران در دوره‌ی ساسانی پرداخت.
۷. ارجاع به چند اثر از یک نویسنده است که در یک سال منتشر شده‌اند: پس از درج تاریخ انتشار هر اثر، برای منبع فارسی و عربی از حروف ابجد و برای منبع لاتین از a, b, c استفاده می‌شود.
پژوهش‌های شهبازی درباره‌ی تاریخ‌نگاری ایرانیان در دوره‌ی ساسانی (1990a) جنبه‌های مختلفی از تاریخ‌نگاری ایرانی را در بر دارند.
۸. اثر مورد ارجاع دو یا سه نویسنده دارد: (نام‌خانوادگی همه‌ی نویسندگان و سال انتشار اثر و شماره‌ی صفحه).
از دست دادن اسکندریه شکست تلخی برای بیزانس محسوب می‌شد (وینتر و دیگناس، ۱۳۸۷، ۱۰۰).
۹. اثر مورد ارجاع چهار یا بیش از چهار نویسنده دارد: (نام‌خانوادگی نویسنده‌ی اول و دیگران).
تعیین دقیق زمان حکمرانی والیان به علت اختلاف اطلاعات در منابع تاریخی و سکه‌ها به سهولت امکان‌پذیر نیست (قلی‌زاده و دیگران، ۱۳۹۶، ۸۱).
۱۰. ارجاع به منبعی که هر فصل آن توسط یک نویسنده تألیف شده است:
منابع ادبی و برخی مستندات سکه‌شناختی در تدوین تاریخ باوندیان و اسپهبدان نقش مهمی ایفا می‌کنند (Madelung, 1975, p. 198).
- * برای اطلاع از شیوه‌ی درج مشخصات کتاب‌شناسی این منبع نک. شیوه‌ی تنظیم فهرست منابع و مأخذ.
۱۱. ارجاع به منبعی که چند مجلد دارد: (درج شماره‌ی مجلد پس از سال انتشار و پیش از شماره‌ی صفحه)
مورخان ایرانی تحت تأثیر روحیه‌ی میهن پرستی، کتاب‌هایی با مضامین برگرفته از آداب و روایات باستانی تألیف کردند (اشپولر، ۱۳۶۹، ۱/۴۲۲).

۱۲. نویسنده‌ی اثر مشخص نباشد:
(بی‌نام، ۱۳۱۲)
۱۳. تاریخ نگارش مشخص نباشد:
(رضوی، بی‌تا)
۱۴. درج شماره‌ی صفحه: از راست به چپ و از کوچک به بزرگ.
(هنوی، ۱۳۴۶، ۲۹۵-۲۹۸)
۱۵. ارجاع به سند: (موضوع سند، سال انتشار)
(تلگراف قونسول جنرال بوشهر به شارژدافر، ۱۸۹۷م/ ۱۳۱۵ق)
۱۶. ارجاع به نسخه‌ی خطی: نام نویسنده، شماره‌ی بازیابی، شماره‌ی برگ.
۱۷. درج منبع برای ارجاع به تصاویر، اشکال، نقشه‌ها، جدول‌ها و نمودارها ضروری است.
ارجاع به منبع مکتوب: (نام‌خانوادگی نویسنده، سال نشر، شماره‌ی صفحه، شماره‌ی اثر).
(تنگ دسته‌دار سده‌های ۷-۸ میلادی، گیرشمن، ۱۳۹۰، ۲۳۸، شماره‌ی ۲۹۱ الف).
ارجاع به اثر تاریخی مانند نگارکند: (نام اثر، مکان، منبع تصویر).
(امامزاده محروق، نیشابور، نگارنده).
ارجاع به اثر موزه‌ای: (نام اثر، محل نگهداری و کُد اثر در موزه).
(قبای زربفت اطلسی‌بافت، تالار صفویان، موزه‌ی باستان‌شناسی و هنر دوران اسلامی ایران، اثر شماره‌ی ۴۹۸۸).
- ارجاع به نقشه: درج منبع مانند ارجاع به کتاب.
(استان‌های شمال‌غربی و جزیره و آذربایجان، لسترنج، ۱۳۶۷، ص ۸۰، نقشه‌ی ۳).
- ارجاع به جدول و نمودار: (نام‌خانوادگی نویسنده، سال نشر، شماره‌ی صفحه، شماره‌ی جدول یا نمودار).
(دنت، ۱۳۹۱، ۱۶۲، جدول ۴).
۱۸. ارجاع به سایت: نام‌خانوادگی نویسنده، سال نشر.
(بادنج و پورحسن، ۱۳۹۳)
۱۹. ارجاع به مصاحبه: نام مصاحبه‌شونده، سال مصاحبه.
(بویری، ۱۳۹۸)
۲۰. ذکر ارقام تاریخ‌های هجری شمسی و قمری و میلادی در متن: سال (بی‌فاصله) علامت

اختصاری نوع تاریخ.

۱۳۹۹ ش

۱۴۴۲ ق

۲۰۲۰ م

شیوه‌ی تنظیم فهرست منابع و مآخذ

۱. اثر با یک نویسنده:

اشپولر، ب.، (۱۳۶۹)، *تاریخ ایران در قرون نخستین اسلامی*، ترجمه‌ی جواد فلاطوری، ج ۱،

چ ۲، تهران: علمی و فرهنگی.

۲. چند اثر از یک نویسنده در یک سال: با اضافه‌کردن حروف ابجد به سال نشر:

Shahbazi, A. Sh. (1990a). "On the Xwadāy-nāmag," *Acta Iranica* 30, Leiden, pp. 208-229.

Shahbazi, A. Sh. (1990b). "Early Persians' Interest in History", *BAI NS* 4, pp. 257-265.

۳. منبع با بیش از یک نویسنده: نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده؛ نام خانوادگی نویسنده‌ی دوم،

نام نویسنده‌ی دوم، (سال نشر)، *نام کتاب به ایتالیک*، نام مترجم، محل نشر: ناشر.

وینتر، ا.؛ دیگناس، ب.، (۱۳۸۷)، *روم و ایران دو قدرت جهانی در کشاکش و همزیستی*،

ترجمه‌ی کیکاووس جهاننداری، تهران: فرزانه روز.

۴. یک فصل از کتاب: نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده، (سال انتشار)، «عنوان فصل»، در: نام

کتاب به ایتالیک، نام و نام خانوادگی گردآورنده، محل نشر: ناشر، شماره‌ی فصل یا اولین و

آخرین شماره‌ی صفحه‌ی فصل.

نمونه‌ی فارسی:

مادلونگ، و.، (۱۳۶۳)، «سلسله‌های کوچک شمال ایران»، در: *تاریخ ایران از اسلام تا سلاجقه*

تاریخ ایران کمبریج، ویراسته‌ی ر. ن. فرای، ترجمه‌ی حسن انوشه، ج ۴، چ ۱، تهران:

امیرکبیر.

نمونه‌ی انگلیسی:

Madelung, W. (1975). "The Minor Dynasties of Northern Iran". In R. N. Frye ed.: *The Cambridge History of Iran*. Vol. 4. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 198-249.

۵. مقاله:

اشراقی، احسان، (۱۳۹۰)، «شهر تاریخی قزوین»، پژوهش‌های علوم تاریخی، ۴، صص ۱۶-۱.

۶. مدخل‌های دایره‌المعارف:

بهرامی، عسکر، (۱۳۸۱)، «بختیاری»، دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، ج ۱۱، صص ۴۹۶-۴۹۷.

۷. کتاب الکترونیکی (E-Books): نام‌خانوادگی نویسنده، نام نویسنده، (سال)، عنوان کتاب به ایتالیایی، محل نشر: ناشر، قابل دسترس در: نشانی الکترونیکی، (تاریخ دسترسی).

Robinson, C. F. (2004). *Empire and Elites after the Muslim Conquest: The Transformation of Northern Mesopotamia*. Cambridge: Cambridge University Press. Available at: https://books.google.ae/books?id=iYISHyDWUtQC&printsec=frontcover&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (Downloaded: 17 June 2015)

۸. مقالات نشریات علمی: نام‌خانوادگی نویسنده(گان)، نام نویسنده(گان)، (سال نشر)، «عنوان مقاله»، عنوان نشریه، شماره‌ی جلد، شماره‌ی صفحات.

مقاله با یک نویسنده:

برزین، پروین، (۱۳۴۲)، «نقوش انسان بر روی ظروف سفالین از قرن سوم تا هشتم هجری»، هنر و مردم، ش ۱۳، صص ۴۲-۴۷.

مقاله با بیش از یک نویسنده:

قلی‌زاده، فاطمه؛ کریمیان، حسن؛ نیستانی، جواد؛ موسوی‌کوهپر، مهدی؛ برومند، صفورا، (۱۳۹۶)، «حاکمیت ولات عباسی در تبرستان بر اساس گاه‌نگاری سکه‌ها و منابع مکتوب»،

تاریخ‌نگری و تاریخ‌نگاری، ش ۲۰، صص ۷۹-۱۰۷.

۹. مقالات روزنامه‌ها: نام‌خانوادگی نویسنده، نام نویسنده، (سال نشر)، «عنوان مقاله»، عنوان روزنامه، روز و ماه، شماره‌ی صفحه.

رحمانیان‌کوشکچی، داریوش، (۱۳۹۷)، «آیت‌الله بروجردی و نهضت ملی»، روزنامه‌ی ایران، ۲۸ مرداد، ش ۶۸۵۶، ص ۱۰.

۱۰. مقالات آنلاین: نام‌خانوادگی نویسنده، نام نویسنده، (سال نشر)، «عنوان مقاله»، عنوان سایت، قابل دسترس در: (تاریخ دسترسی).

فکوهی، ناصر، (۱۳۹۹)، «همگرایی تاریخی با میراث بزرگ فرهنگی اندیشه اجتماعی»، انسان‌شناسی و فرهنگ، قابل دسترس در:

<https://anthropologyandculture.com/%d9%87%d9%85%da%af%d8%b1%d8%>

a7%d9%8a%d9%8a-%d8%aa%d8%a7%d8%b1%d9%8a%d8%ae%d9%8a-
%d8%a8%d8%a7-%d9%85%d9%8a%d8%b1%d8%a7%d8%ab-
%d8%a8%d8%b2%d8%b1%da%af-
%d9%81%d8%b1%d9%87%d9%86%da%af%d9%8a-%d8%a7%d9%86
(Downloaded: 8 September 2020).

۱۱. سند: محل بایگانی سند، موضوع سند، تاریخ صدور، مشخصات بایگانی.

استادوخ، تلگراف قونسول جنرال بوشهر به شارژدافر، مورخ ۵ ژوئن ۱۸۹۷، مکاتبات ۱۳۱۵
ق، صندوق ۳۰، پ ۱۸.

نام مراکز آرشیوی کشور، به منظور ارجاع درون‌متنی به سند، به شیوه‌ی زیر سرواژه‌سازی شده
است:

ساکما (sākmā): سازمان اسناد و کتابخانه‌ی ملی ایران.

مارجا (mārjā): مرکز اسناد ریاست جمهوری اسلامی ایران.

کِمام (kemām): کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی.

مَراسان (marāsān): مرکز اسناد انقلاب اسلامی.

استادوخ (estādux): اداره‌ی اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه.

مُتما (motmā): موسسه‌ی مطالعات تاریخ معاصر ایران.

ساکماق (sākmāq): سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.

مپس (maps): موسسه‌ی مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.

۱۲. نسخه‌ی خطی: نام خانوادگی، نام نویسنده، (سال نگارش)، عنوان نسخه‌ی خطی (به
صورت/یتالیک)، نام محل نگهداری نسخه‌ی خطی، شماره‌ی بازیابی.

فردوسی، ابوالقاسم (۶۱۴ق.)، شاهنامه، کتابخانه‌ی فلورانس، ۱۴۸۹۸.

۱۲. مصاحبه: نام مصاحبه‌شونده، (سال مصاحبه)، عنوان مصاحبه/یتالیک، نام مصاحبه‌کننده، روز
و ماه مصاحبه.

بویری، فلک‌ناز، (۱۳۹۸)، افسانه‌های بختیاری، مصاحبه از شمس‌الدین رضوی، ۸ مهر.

فهرست

بررسی هویت خلفای راشدین در فضایل الصحابه‌ی نسایی

زهرة باقریان، سید محمد شفیعی / ۱

وضعیت اشیا و آثار متعلق به بقعه‌ی شیخ‌صافی‌الدین اردبیلی از دوره‌ی صفویه تا پهلوی اول بر پایه‌ی

اسناد

سیدمسعود سیدبنکدار، وحید امامی جمعه / ۳۱

درآمدی بر سیاست عرفی در اندرزنامه‌های دوران میانه ایران: مطالعه‌ی موردی قابوسنامه

سید محمد سعید شجاعی، شجاع احمدوند / ۷۱

تحلیل گفتمان ناسیونالیسم لیبرال در کتاب‌های درسی تاریخ (۱۳۲۰-۱۳۰۴ش)

محمدرضا معلمان، سهراب یزدانی مقدم، داریوش رحمانیان کوشککی، عطاءالله حسنی / ۹۷

زمینه‌های شکل‌گیری و تبعات برگزاری نخستین نمایشگاه جهانی فرش در اتریش

عبداله میرزایی / ۱۲۳

آیین دخمه‌سپاری و وجه تمایز آن با دخمه‌گذاری زرتشتیان با تکیه بر توصیفات شاهنامه و مدارک

باستان‌شناسی

امیر ولی‌زاده، منصور طرفداری / ۱۴۹